

NATIONALMUSEETS SAGREGISTER OVER DETS SAMLINGER FRA MIDDELALDER OG NYERE TID.

Trykt efter Henstilling af D. H. F.s Museumsudvalg.

Museumsinstitutionerne ude i Landet har hidtil enten ført Tilvækstjournaler eller i bedste Fald Tilvækstprotokoller med mere indgaaende Beskrivelse af Genstandene, og saadanne Bøger er jo ogsaa fra alle Sider anerkendte som uundværlige og grundlæggende for Museumsarbejdet (sml. f. Ex. Hans Aall: Arbejde og Ordning i kulturhistoriske Museer. Oslo 1925). Men efterhaanden som Samlingerne vokser sig store og Tilvækstfortegnelserne naar at omfatte flere Bind og Tusinder af Numre, bliver de vanskeligere at udnytte, og under disse Forhold har der i de sidste Aar paa flere Steder vist sig Interesse for at skabe et Seddelregister; der supplerer Tilvækstfortegnelsen og letter dens Brug. Museerne paa Koldinghus og i Thisted er allerede naaede vidt i dette Arbejde, og andre Steder er det paabegyndt eller planlagt. Under disse Forhold vil en Publikation af Nationalmuseets Sagregistergruppe sikkert kunne gøre sin Nytte.

I mere end et Aarhundrede er Nationalmuseets danske Ny-erhvervelser blevne protokollerede, efterhaanden som de indkom, med fortløbende Numre (siden 1866 dog under Hovedgrupperne A, B, C og D, der henholdsvis betegner Genstande fra Sten-, Bronze- og Jernalderen samt fra historisk Tid). Hvad der nu opbevares i Museets anden Afdeling, mærkes altsaa altid med Bogstavet D foran Nummeret. Ved Siden af Protokollerne har man haft dels et topografisk ordnet Stedregister, hvori man kan finde Numrene paa alle de fra et enkelt Sogn stammende Genstande, dels et Sagregister, alfabetisk ordnet efter Stikord og for hvert Ord (Alter, Altertavle o. s. v.) indeholdende en Række Numre, som henviser til Tilvækstprotokollerne.

Dette gamle Sagregistersystem er saare mangefuldt og besværligt at bruge, især naar man skal søge i righoldige Rubrikker som Øxe, Sværd og lignende, hvor det kan tvinge til Gennemgang af Hundreder af Numre. Ogsaa den alfabetiske Orden kan

tit volde Misforstaaelse, og da Registret er samlet i en enkelt Protokol, er Rettelser og Ændringer ikke til at foretage.

Dansk Folkemuseum har allerede i en Aarrække brugt en anden Fremgangsmaade. Der er her kun ført en kortfattet Tilvækstjournal, og Hovedprotokollen, som skrives paa løse Blade, er ordnet efter saglige Grupper, med Bogstaver og Numre svaerende til dem, der findes i den trykte (nu udsolgte) Fortegnelse fra 1910. Dette System er paa visse Maader bedre end Nationalmuseets, men det har ogsaa vist sig at have sine Skyggesider. Erhvervelsernes Talrighed sprænger Rammerne for den systematiske Nummerering.

Overalt i de større kulturhistoriske Museer er man naaet til det Resultat, at den sikreste og mest praktiske Fremgangsmaade er at indføre og nummerere Genstandene i en fortløbende Protokollrække, som saa suppleres med Sagregistersedler, helst indrettede saaledes, at der paa dem kan oplæbes Fotografier, som i høj Grad letter Identifikationen. I Reglen har hver Genstand sin Seddel, hvor der foruden dens Museumsnr. og Fotografinr. (som gælder den fot. Negativ) findes en kort Beskrivelse samt Oplysninger om Herkomst og Litteratur.

Et saadant fotografisk Sagregister har Nationalmuseets 2. Afd. for nogle Aar siden paabegyndt, og der blev i denne Anledning udarbejdet den her aftrykte saglige Gruppdeling, som afviger fra Folkemuseets. Systemet har for Nationalmuseets Vedkommende vist sig praktisk. Naturligvis er det paa flere Punkter (f. Eks. Gruppe 15) bestemt af Museets Indhold, og der er ikke ved Udarbejdelsen tænkt paa, at det ogsaa skulde kunne bruges andetsteds. Det skal ikke nægtes, at man med Lethed vilde kunne opstille andre, lige saa brugelige eller efter det enkelte Museum bedre afpassede Systemer, men det vilde dog unægteligt ogsaa byde store Fordele, om netop Centralmuseets Gruppesystem blev fulgt ude i Landet. Uden at man behøver at være nogen Ynder af Uniformitet, tør man sikkert sige, at Ensartethed paa dette Omraade i det lange Løb paa mange Maader vil gavne og lette det videnskabelige Studium og Samarbejdet mellem Museerne.

SAGREGISTERGRUPPER.

Gruppe 1. Bygningsdele — a. Middelalderlige Bygningsdele af Træ. — b. do. af Natursten. — c. do. af Tegl og Ler (herunder Lydpotter). — d. Nyere Bygningsdele af Træ — e. do. af Natursten. — f. do. af Tegl og Ler. — g. Fliser. — h. Kalkmalerier.

2. Fast Inventar. — a. Døre, Dørringe og -Beslag. — b. Paneler, Lofter. — c. Vinduesrammer og -Karme. — d. Glasmalerier. — e. Forskelligt.

3. Alterborde og Relikvier. — a. Alterborde og Sepulchralsten. — b. Relikvieskrin og -beholdere. — c. Relikviekapsler. — d. Pilgrimstegn, Ibskaller, Rosenkranse etc. — e. Romanske Emailler.

4. Alterprydelser. — a. Ciboriestolper. — b. Altertavler og drevne Antemensaler. — c. Grupper og enkelte Figurer af Træ og Metal samt Alabast. — d. Alterkrucifixer. — e. Korbuekrucifix og -Figurer. — f. Malede Alterbordsforsider o. a. Malerier. — g. Middelalderl. Elfenben (undt. Spillebrikker).

5. Messerede. — a. Monstranser, Monstranshuse, Oblatæsker etc. — b. Kalk, Disk og Alterkande. — c. Ciborier, Olieflasker, Salvebuddiker o. l. — d. Messehagler o. a. kirkelige Dragter. — e. Kirkelige Textilia. — f. Biske- og Processionsstave, Bøger, Bogbeslag, Træsnit o. l.

6. Røgelsekar m. m. — a. Røgelsekar og -skaale. — b. Akvamalerier. — c. Vievandskedler og Vandkander.

7. Andet Kirkeinventar (kirkelig Belysning, se Gruppe 11). — a. Bænke, Stolestader, kirkel. Paneler, Læsepulte. — b. Prædikestole, Korgittre, Gravgittre, Monstranshuse (Kirkeskabe, se 9. b.). — c. Fonte og Vievandskar (Daabsfade, se 10. a.). — d. Klokker, Messeklokker. — e. Pengetavler, Skriftetavler, Textetavler og lign.

8. Begravelser (Gravgittre, se 7. b.). — a. Ligsten, Ligtræer og Gravkors. — b. Epitafier, Faner. — c. Middelalderlige Grave og Gravfund (Sarkofager). — d. Kisteplader og -beslag samt anden Kistebeklædning. — e. Runesten. — f. Gravpotter, Grav-gods, herunder Absolutionskors.

9. Møbler (kirkelige og verdslige). — a. Kister og Kisteforsider. — b. Skabe. — c. Smaaskrin, Kabinetter. — d. Enkelt Skæringer. — e. Borde. — f. Bænke, Stole og Skamler. — g. Senge og Vugger. — h. Beslag til Møbler (jfr. 25 d).

10. Andet Værelseudstyr. (Textilier, se Gruppe 12). — a. »Daabsfade« og Pyntefade. — b. Skilderier, indrammede Smaareliefs o. l. — c. Spejle o. l. Rammer. — d. Gyldenlæder.

11. Lys og Varme. — a. Lysekroner (kirkelige og verdslige). — b. Lysestager og -klemmer. — c. Lysearme, Lamper, Lampetter, Lygter. — d. Lysesakse. — e. Fyrstaal o. l. — f. Ovnplader. — g. Kaminer. — h. Kakler. — i. Varmebækkener, Stølpe, Fyrfade.

12. Klædedragt og Textilia. — a. Dragt (incl. Handsker, Hatte etc.), herunder Kristentøj. — b. Fodtøj. — c. Gobelin'er, broderede Vægtæpper. — d. Duge, Lagener. — e. Bord- og Sengetæpper, Pyntehaandklæder. — f. Puder, Betræk, Vaar. — g. Løse Kniplinger o. l.

13. Ringe (jfr. Signetringe, Gruppe 39). — a. Fingerringe. — b. Arm- og Halsringe. — c. Ørenringe.

14. Smykker. — a. Spænder. — b. Brocher, Brystnaale. — c. Kæder og Hængesmykker. — d. Perlebaand. — e. Bælter, Agraffer, Medaillons o. l. til Paasyning. — f. Maller, Knapper, Snørnaale. — g. Lugtedaaser, Nips o. l. — h. Metalbarrer.

15. Islandske, færøske, norske og skaanske Smykker. — a. Ringe. — b. Brocher og Hængeplader. — c. Spænder, Nøgleringe. — d. Kæder og Hængesmykker. — e. Bælter, Medaillons til Paasyning. — f. Hægter, Maller, Knapper. — g. Brudekroner, -huer, Pandebaand.

16. Kurioriteter og Kunstsager. — a. af Elfenben og Næsehorn. — b. af Halvædelsten (skaarne Stene og Kaméer). — c. af Metal og Sten. — d. af Træ (jfr. Gruppe 23 d). — e. Andet Materiale (Strudsæg o. l.). — f. Franske og italienske Emailler etc. — g. Nips.

17. Toiletgenstande og kvindelige Beskæftigelser. — a. Kamme og andre Toiletsager. — b. Smykkeskrin, Smaaæsker af Metal m. m. — c. Buddiker, drejede Smaaæsker af Træ og Elfenben.

— d. Sysager. — e. Kniple- og Vævesager. — f. Spindesager. — g. Mangletræer. — h. Strygejern. — i. Mollinger (jfr. Gruppe 10 a).

18. Fornøjelser og dagligt Liv. — a. Spil og Spillebrikker. — b. Musikinstrumenter. — c. Piber, Tobaksdaaser etc. — d. Legetøj, Fløjter. — e. »Skøjter«. — f. Skrift- og Skrivesager, Bogbind og Vokstavler. — g. Sparebøsser, Kridthuse. — h. Tasker og Pengepunge. — i. Brillor, Stokkeknapper o. l.

19. Tidsmaalere og videnskabelige Instrumenter, Maal og Vægt. — a. Standure. — b. Lommeure. — c. Solskiver og ure, Timeglas. — d. Primstave og Kalendere. — e. Videnskabelige Instrumenter (Kompasser etc.). — f. Maal. — g. Vægte og Lodder.

20. Skeer. — a. Spisebestik. — b. Skeer af ædelt Metal. — c. af Tin og Messing. — d. af Træ. — e. af Horn. — f. af Halvædelsten.

21. Kniv og Gaffel (jfr. 20 a og 26 b). — a. Knive med Metalskaft. — b. med Ben- og Hornskaft. — c. med Træskaft. — d. Lommeknive. — e. Værktøjsknive og Knive uden Skaft. — f. Gafler.

22. Drikkekar af Metal. — a. Velkomster, Prunkkar. — b. Kander og Krus. — c. Bægre. — d. Skaale (smaa).

23. Drikkekar af andet Materiale. — a. af Stentøj. — b. af Fajance, Ler. — c. af Glas. — d. af Træ (jfr. Gruppe 16 d). — e. Drikkehorn. — f. Drikkekar af Elfenben og Næsehorn samt Bezoarsten. — g. af Agat o. l.

24. Anden Borddækning og Køkkentøj. — a. Skaale, Fade og Tallerkener af Metal (ikke Pyntefade), Kaffekander etc. — b. Skaale af Fajance, Emaillé, Porcelæn, Majolika og Ler. — c. Skaale af Træ. — d. Bordkranse. — e. Bordklokker. — f. Mortere. — g. Vaffeljern og Kageforme. — h. Gryder, Potter af Metal. — i. do. af Ler. — j. Smaakrukker af Ler og Stentøj. — k. Flasker og Flaskestempler. — l. Andre Køkkensager. — m. Malmhaner.

25. Laase, Nøgler og Beslag. — a. Hængelaase. — b. Fastsiddende Laase og Laaseskilte. — c. Nøgler. — d. Beslag (jfr. Gruppe 9 h og 5 f).

26. Sværd og Dolk. — a. Sværd (ogsaa Knapper og Skeder). — b. Dolk og Kniv til Jagt eller Krigsbrug (jfr. Gruppe 21).

27. Økse og Spyd. — a. Økser. — b. Spyd. — c. Partisaner, Morgenstjerner, Fanespidser o. l. — d. Køller og Stridshamre. — e. Andre Angrebsvaaben.

28. Skydevaaben. — a. Armbrøst og Bue. — b. Armbrøstspænder, -Pile o. l. — c. Kanoner. — d. Bøsser, Geværer. — e. Pistoler. — f. Krudthorn. — g. Bandolerer, Kugler og Rekvisiter.

29. Dækvaaben m. m. — a. Rustning og Rustningsdele. — b. Hjelm. — c. Skjold. — d. Faner.

30. Ride- og Hestetøj. — a. Sporer. — b. Stigbøjler. — c. Bidsler. — d. Sadel og Seletøj (Spænder, se Gruppe 14 a). — e. Hestesko. — f. Strigler. — g. Beslag til Hesteskaberak.

31. Redskaber. — a. Landbrugsredskaber. — b. Søfart og Fiskeri. — c. Hammer og Ambolt. — d. Tang. — e. Bor og Fil. — f. Støbeforme. — g. Slibe- og Hvæssesten, Hvæssestaal. — h. Kværnsten. — i. Sakse. — j. Andet Værktøj. — k. Prene af Ben og Metal. — l. Paabegyndt Materiale af Ben. — m. Nagler og Søm m. m.

32. Torturinstrumenter, Retsantikviteter, Overtro. — a. Straffe- og Torturinstrumenter. — b. Retsantikviteter. — c. Overtro og Folklore. — d. Medicinal-historiske Genstande. — e. Apotekersager.

33. Offentlige Signeter og Plomber. — a. Verdslige Signeter. — b. Gejstlige Signeter (ogsaa gejstlige Personers Embedssigneter og Pavebuller). — c. Gilde- og Lavssigneter. — d. Toldplomber.

34. Private Signeter. — a. Privatsigneter, ordnede alfabetisk efter For- eller Slægtsnavn.

35. Samlede Fund.